

ในระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมา วงการสุขภาพมีการโฆษณาชวนเชื่อเรื่องการรักษาและขายผลิตภัณฑ์เซลล์กันอย่างคึกคักและครึกโครม ราวกับเป็นสินค้าเสริมซ่อมสุขภาพทั่วไป ข้อความที่โฆษณาขาดทั้งพื้นฐานทางวิชาการและมาตรฐานความปลอดภัย และมีจำนวนมากที่เข้าข่ายหลอกลวงผู้บริโภค จนสมาคมแพทย์ในสหรัฐอเมริกาชี้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการหลอกลวงบริการและรักษาผลิตภัณฑ์อย่างขาดจริยธรรม และโฆษณาเกินจริง

9 กฎควบคุม “สเต็มเซลล์” : ระหว่างจริยธรรมและความก้าวหน้า

ชีวิตแก่ชีวิต

สเต็มเซลล์หรือเซลล์ต้นกำเนิด คือ เซลล์อ่อนที่พร้อมจะเจริญเติบโต แบ่งตัวเองขึ้นมาใหม่ได้อย่างไม่จำกัด และเปลี่ยนแปลงเพื่อไปทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง มีคุณสมบัติพิเศษในการสร้างเซลล์เฉพาะทางที่จะเจริญเติบโตต่อไป และอาจกลายเป็นเนื้อเยื่อและ/หรืออวัยวะในที่สุด แบ่งได้เป็น 2 ชนิด ตามแหล่งที่มา¹ คือ

1. สเต็มเซลล์จากตัวอ่อนของมนุษย์หรือสัตว์ (Embryonic Stem Cells) เก็บจากมวลเซลล์ชั้นใน (inner cell mass) ของมนุษย์หรือสัตว์ ขณะที่มีการปฏิสนธิเพียงไม่กี่วัน

2. สเต็มเซลล์ที่เก็บจากเนื้อเยื่อจำเพาะ (Tissue-Specific Stem Cells) หรือเนื้อเยื่อที่โตเต็มวัย เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สเต็มเซลล์ของผู้ใหญ่ (Adult Stem Cells) เช่น จากไขกระดูก เลือด ผิวหนัง ไขมัน เป็นต้น

โดยทั่วไป สเต็มเซลล์จากเนื้อเยื่อที่โตเต็มวัย จะถูกกำหนดแล้วว่าจะกลายเป็นเซลล์ เนื้อเยื่อ หรืออวัยวะกลุ่มใดหรือเฉพาะเจาะจงชนิดใด หากที่จะเปลี่ยนได้ อย่างไรก็ตาม เริ่มมีการค้นพบว่าอาจมีข้อยกเว้นในบางกรณี ขณะที่สเต็มเซลล์จากตัวอ่อนนั้น มีความสามารถในการเติบโตไปเป็นเซลล์ เนื้อเยื่อ และอวัยวะได้มากกว่า หรือสร้างได้ทั้งตัว² แต่ถูกต่อต้านมากกว่า เพราะถือว่าเป็นการทำลายชีวิต เนื่องจากเมื่อมวลเซลล์ชั้นในถูกดึงออกไป ตัวอ่อนนั้นก็จะฝ่อและตายไปในที่สุด

นักวิจัยทั่วโลกโดยเฉพาะในต่างประเทศต่างเดินทางวิจัยและพัฒนาสเต็มเซลล์กันเต็มที่ ส่วนใหญ่เป็นสเต็มเซลล์ที่ได้จากเนื้อเยื่อที่โตเต็มวัย แต่ต้น พ.ศ. 2552 ประธานาธิบดีบารัค โอบามา แห่งสหรัฐอเมริกา ได้ยกเลิกคำสั่งรัฐบาลก่อนที่จะห้ามใช้เงินรัฐบาลสนับสนุนการวิจัยสเต็มเซลล์จากตัวอ่อนมนุษย์ ก็คาดว่าจะมีการวิจัยพัฒนาสเต็มเซลล์ตัวอ่อนกันมากขึ้น แต่ฝ่ายต่อต้านก็ยังคงมองว่าเป็นการทำลายชีวิตเพื่อต่อชีวิต

ตัวอย่างงานวิจัยที่รวบรวมจากข่าวบนหน้าหนังสือพิมพ์ภาษาไทยในช่วงปี 2552 เห็นได้ว่ามีความพยายามนำสเต็มเซลล์มาใช้อย่างกว้างขวางทางการแพทย์³ ได้แก่ การผลิตเซลล์ต้นกำเนิดจากผิวหนังเด็ก เพื่อไม่ต้องใช้สเต็มเซลล์จากตัวอ่อน การค้นพบสเต็มเซลล์โรคลูคีเมียเพื่อปูทางไปสู่การปรับปรุงการรักษาจนถึงบำบัดโรคให้หายขาด การเพาะชิ้นส่วนขากระดูกจากสเต็มเซลล์ในห้องทดลองเพื่อรักษาความผิดปกติของข้อต่อขากระดูก การผลิตเลือดเทียมจากสเต็มเซลล์ เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนเลือดและเลือดติดขัด การปลูกถ่ายสเต็มเซลล์จากสายสะดือเพื่อรักษาโรคกระดูกตาชุน การเพาะเลี้ยงเซลล์กระดูกเทียมโดยผสมผสานเทคนิคสเต็มเซลล์จากเลือดของผู้ป่วย ซึ่งเป็นผลงานของนักวิจัยจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฯลฯ

ทั้งนี้ มีงานวิจัยหลายเรื่องถูกวิจารณ์ว่าผิดธรรมชาติ และผิดศีลธรรม ได้แก่ การผลิตไข่และอสุจิจากสเต็มเซลล์ตัวอ่อน เพื่อรักษาผู้มีภาวะเป็นหมัน หรือได้รับผลกระทบจาก

การรักษาโรคมะเร็ง และการฉีดสเต็มเซลล์จากตัวอ่อนรักษาอาการอัมพาตท่อนล่าง ที่ถือว่าเป็นการทดสอบสเต็มเซลล์ตัวอ่อนเป็นครั้งแรกในมนุษย์ งานวิจัยหลากหลายชิ้นที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนใหญ่ต้องใช้เวลากว่า 5-10 ปี จึงจะเห็นผล

นายแพทย์พิพัฒน์ ยิ่งเสรี เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา ให้ข้อมูลว่า **การรักษาด้วยสเต็มเซลล์ที่ได้รับการยอมรับจากทั่วโลก มีเพียงการปลูกถ่ายไขกระดูกและโรคทางโลหิตวิทยา** เช่น โรคมะเร็งเม็ดเลือด โรคเลือดที่เกิดจากความผิดปกติทางพันธุกรรม ผู้ป่วยที่ไขกระดูกถูกทำลายจากยาต้านมะเร็ง แต่ักพบว่าช่วยให้ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นเพียงระยะหนึ่งเท่านั้น ยังไม่พบว่าสามารถรักษาโรคให้หายขาดได้ และอาจมีผลข้างเคียง เนื่องจากยังไม่ได้รับการพิสูจน์ยืนยันด้านความปลอดภัย⁴

คำยืนยันข้างต้นเหมือนกับจะเตือนว่า **ถ้าผิดไปจากโรคเลือดและการปลูกถ่ายไขกระดูกแล้วล่ะก็ คือการ “หลอกลวง-หลอกขาย” และอาจเกิดอันตรายร้ายแรงตามมา**นั่นเอง

หลอกลวง...เกินจริง

มีการประกาศขาย “สเต็มเซลล์จากรก” ทั้งรกแกะ รกควาง กระทั่งรกเด็ก ที่โอ้อวดว่านำเข้ามาจากต่างประเทศ เกิดขึ้นอย่างโจ่งแจ้งในเว็บไซต์และเว็บบอร์ดภาษาไทยกว่า 8,000 แห่ง ด้วยสนนราคาแพงลิบลัว ตั้งแต่หลักพันถึงหลักหลายหมื่นบาท อดอ้างสรรพคุณประดุจ “ยาอายุวัฒนะ” จะฉีด จะกิน จะทา แล้วแต่จะเลือก ผลที่ได้คือ ผิวพรรณที่เริ่มมีริ้วรอย เหี่ยวยุบ หย่อนคล้อย หมองคล้ำของผู้สูงวัย จะกลับมาตึงใส ขาวนวล อ่อนเยาว์ราวผิวทารก บางยี่ห้อโอ้อวดว่าจะช่วยชะลอความแก่ สร้างภูมิคุ้มกันโรค กระตุ้นการเจริญเติบโตของระบบประสาท มีเส้นผมงอกใหม่ ช่วยให้นอนหลับสบาย เหมือนร่างกายกลับไปเป็นเด็กอีกครั้ง⁵

ตามคลินิก หรือสถานพยาบาลและโรงพยาบาลเอกชนหลายแห่ง เปิดให้บริการรักษาโรคด้วยการปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิด หรือสเต็มเซลล์กันมานานแล้ว ทั้งโรคเบาหวาน โรคไต โรคหัวใจ โรคอัลไซเมอร์ พาร์กินสัน ฯลฯ แต่ในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมา เรียกได้ว่า “บูมสุดขีด” ทำรายได้จำนวนมหาศาล จนถูกจัดให้เป็น “บริการดาวรุ่ง” เพราะค่าใช้จ่ายในการรักษาสูง ลูกค้ายิ่งต้องเป็นผู้มีฐานะดีเท่านั้น⁶

สเต็มเซลล์ที่ขาย ที่โฆษณาเกินเกินเกินแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ⁷

(1) **สเต็มเซลล์แบบสั่งทำ (Stem Cell made by order)** เป็นการสกัดสเต็มเซลล์จากตัวผู้ป่วยเองเพื่อใช้รักษาโรคหัวใจ คัลยกรรมความงาม ด้านความชรา เป็นสเต็มเซลล์

ของเม็ดเลือด สเต็มเซลล์หลอดเลือด และสเต็มเซลล์ไขมัน เดิมใช้กันแพร่หลายในโรงพยาบาลและคลินิกเอกชน แต่เนื่องจากค่อนข้างยุ่งยากและใช้เวลามาก จึงไม่ค่อยเป็นที่นิยม

(2) **ผลิตภัณฑ์สเต็มเซลล์ (Stem Cell product)** คือ ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่ทำจากสเต็มเซลล์ หรือเกี่ยวข้องกับสเต็มเซลล์ มีทั้งชนิดน้ำ ผง และครีม ใช้กิน ฉีด หรือทา ได้รับความนิยมมากและแพร่หลายไปทั่วประเทศ

นายแพทย์ถนอม บรรณประเสริฐ หัวหน้าศูนย์นวัตกรรมเซลล์เนื้อเยื่อและอวัยวะสังเคราะห์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ตั้งคำถามไว้ในบทความ “อะไรก็...สเต็มเซลล์” ว่า⁸ “ทำไมสเต็มเซลล์ถึงได้รับความนิยมแพร่หลายในประเทศไทยซึ่งไม่มีความรู้พื้นฐานด้านสเต็มเซลล์มาก่อนเลย เพิ่งเริ่มมีการวิจัยในมหาวิทยาลัยบางแห่งเมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง และสเต็มเซลล์มีอนุภาพครอบจักรวาลดังเช่นคำโฆษณาจริงหรือ?”

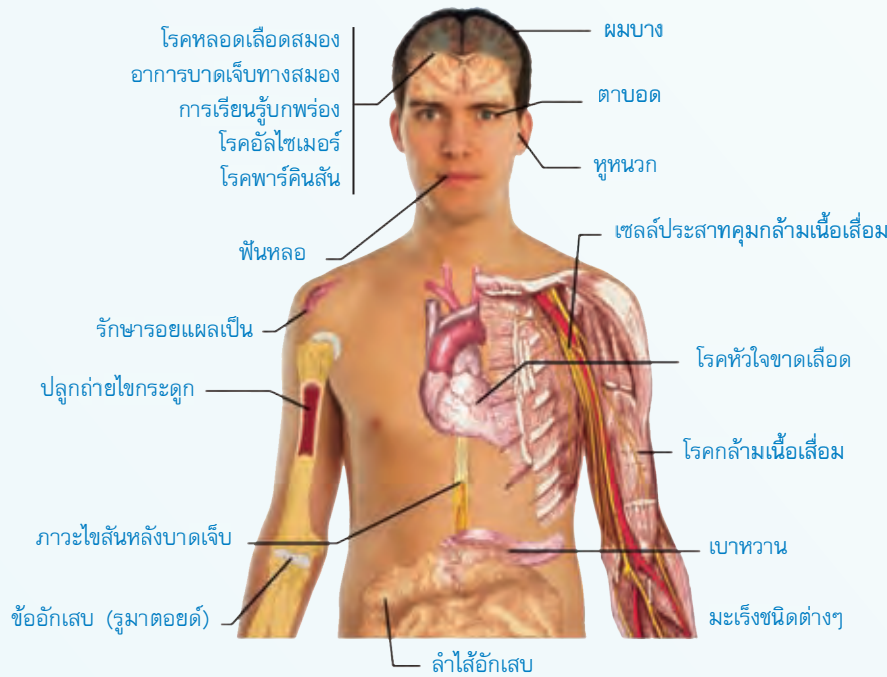
ก่อนจะเฉลยว่า ข้อมูลข่าวสารเรื่องแนวโน้มการใช้สเต็มเซลล์ในการรักษาโรคจากงานวิจัยของอเมริกาที่ถือว่ามีมาตรฐานสูงที่สุดนั้น มีความเป็นไปได้จริง (ดูรูปหน้า 72) แต่ “เป็นคนละเรื่องกับที่เห็นในโฆษณาในประเทศไทย ที่เกือบทั้งหมดเป็นเรื่องหลอกลวง เพราะสินค้าที่ขายกันอวดอ้างเกาะกระแสความดังของงานวิจัยสเต็มเซลล์ของอเมริกา หลอกขายซื้อสเต็มเซลล์ที่นำมาทำผลิตภัณฑ์หรือการรักษา ...เป็นเรื่องเพื่อฝัน เกินจริง และไม่ถูกต้องตามหลักการอย่างมาก คนที่นำมาใช้ก็มีความรู้สเต็มเซลล์แบบผิดๆ เพราะไม่เคยเรียนรู้อะไร มีบริษัทมาอธิบายกลไกแบบมหัศจรรย์ของสเต็มเซลล์ บางคนเชื่อและไปบอกคนใช้แบบผิดๆ โดยไม่เจตนา...”

ด้าน นายแพทย์ธีรวัฒน์ เหมะจุธา ผู้อำนวยการปฏิบัติการโรคทางสมอง โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เพิ่มเติมว่า ได้มีโอกาสสนทนากับแพทย์ในสมาคมแพทยอเมริกัน ทราบว่าเขาทำการสำรวจประเทศที่ใช้สเต็มเซลล์จัดจรรยาบรรณ ปรากฏว่า **ไทยถูกจัดเป็นประเทศที่มีการหลอกลวงบริการและรักษา สเต็มเซลล์ และโฆษณาเกินจริง** ดังนั้น จึงถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยควรมีกฎหมายควบคุมเรื่องของสเต็มเซลล์ โดยเฉพาะ⁹

กฎเหล็กแพทยสภา...คุมสเต็มเซลล์

สรุปได้ว่า ในบ้านเราการใช้สเต็มเซลล์แบบผลิตภัณฑ์เป็นปัญหาใหญ่ที่สุด เพราะใช้ง่าย สามารถตั้งราคาได้สูง หลอกลวงผู้บริโภคได้หลายช่องทาง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ได้เคยพยายาม “ล้อมคอก” ปัญหานี้ไว้ครั้งหนึ่งแล้วเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2552 โดยอาศัยบทบัญญัติของพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และฉบับแก้ไข

โรคหรือภาวะการเจ็บป่วยที่อยู่ระหว่างการวิจัยว่าสเต็มเซลล์จะรักษาได้หรือไม่?

หมายเหตุ: จนถึงปี 2552 มีรายงานยืนยันว่าการปลูกถ่ายไขกระดูกเท่านั้น ที่สามารถรักษาโดยสเต็มเซลล์ได้จริง โรคและภาวะการเจ็บป่วยที่เหลืออื่นๆ ตามรูปข้างบนยังอยู่ระหว่างการทดลอง (อ้างอิงจากรายงานวิจัย จำนวน 13 ชิ้น ที่อ้างใน http://en.wikipedia.org/wiki/Stem_cell สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2553)

เพิ่มเติม ประกาศกำหนดการควบคุม กำกับ ดูแลยาที่เป็นผลิตภัณฑ์เซลล์ต้นกำเนิด และผลิตภัณฑ์จากเซลล์ต้นกำเนิด มีผลให้การนำสเต็มเซลล์ไปกระทำการใดๆ ทั้งจำหน่าย วิจัย ขึ้นทะเบียนยา ต้องขออนุญาตจาก ออย. ก่อน หากฝ่าฝืนจะมีความผิดตามกฎหมาย มีโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

แม้มีความพยายามล้อมคอกกันอย่างเริ่ดก็ตาม ปัญหาก็ยังคงเพิ่มมากขึ้น นอกจากลักษณะการโฆษณาขายสินค้าจะเป็น “ระบบขายตรง” คือบอกกันปากต่อปาก ทำให้ไม่มีหลักฐานเอาผิดได้แล้ว สาเหตุใหญ่ยังอยู่ที่ไม่มีกฎหมายควบคุมสเต็มเซลล์โดยตรง ซึ่งนายแพทย์สมศักดิ์ โสฬ์เลขา นายแพทย์สภา ได้ยอมรับว่าที่ผ่านมา มีผู้ร้องเรียนเข้ามา มาก และตรวจสอบพบว่าคลินิกเอกชนหลายแห่งให้บริการฉีดสเต็มเซลล์เพื่อการรักษา และเรียกเก็บค่าบริการในอัตราสูง แต่ไม่สามารถดำเนินการเอาผิดได้เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายควบคุม ดูแลการใช้สเต็มเซลล์ ทำได้แต่เพียงนำเรื่องเข้า คณะอนุกรรมการจริยธรรม ของแพทย์สภา ซึ่งมีโทษตั้งแต่ ตักเตือน พักใช้ และเพิกถอนใบอนุญาต

ขณะที่พระราชบัญญัติยาที่ไม่สามารถดำเนินการเอาผิดได้ เพราะกฎหมายมีช่องโหว่ตรงที่ว่าหากเป็นการผลิตยาที่รักษาเฉพาะราย ไม่จำเป็นต้องขออนุญาต ออย. ซึ่ง

การให้บริการรักษาด้วยสเต็มเซลล์ส่วนใหญ่เข้าข่ายเป็นการรักษาเฉพาะราย¹⁰

หลังจากแพทย์สภาตั้งหลัก ร่างกฎควบคุมการทำวิจัยเกี่ยวกับสเต็มเซลล์ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2552 ประเทศไทยก็ได้ถูกข่มขู่ กฎควบคุม กำกับ ดูแลเรื่องของสเต็มเซลล์โดยตรง นายแพทย์สมศักดิ์ โสฬ์เลขา นายแพทย์สภา ได้ลงนามใน “ข้อบังคับแพทย์สภา ว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรมเรื่องการปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิดเพื่อการรักษา พ.ศ. 2552” เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2552 ข้อบังคับนี้ ได้รับการเผยแพร่ในราชกิจจานุเบกษาให้ มีผลบังคับใช้แล้ว ตั้งแต่วันที่ 11 มกราคม 2553

การออกข้อบังคับฉบับนี้ ทำให้มีกฎหมายรองรับการวิจัย และการให้การรักษาด้วยสเต็มเซลล์

ครอบคลุมทั้งในส่วนโรงเรียนแพทย์ที่มีการวิจัย โรงพยาบาล เอกชน และคลินิกที่เปิดบริการ รวมถึงช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กองการประกอบโรคศิลปะ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจเข้าไปดำเนินการกับสถานพยาบาลที่ฝ่าฝืนได้ ข้อบังคับมีสาระสำคัญ ดังนี้¹¹

(1) *ควบคุมการรักษาและการวิจัยให้เป็นไปตามมาตรฐาน* ทั้งนี้ ไม่รวมการปลูกถ่ายสเต็มเซลล์โรคที่เกี่ยวข้องกับเลือด ไขกระดูก ที่ได้รับการยอมรับและมีกฎหมายควบคุมกำกับอยู่แล้ว เช่น โรคธาลัสซีเมีย แต่การรักษาโรคอื่นที่นอกเหนือจากนี้ต้องขออนุญาต

(2) *กำหนดให้ตั้งคณะกรรมการกลางระดับชาติ* คัดเลือกจากผู้มีความรู้ความสามารถในหลากหลายสาขา อาทิ แพทย์สภา กระทรวงสาธารณสุข นักวิชาการ แพทย์ นักกฎหมาย ผู้แทนศาลฎีกา ผู้แทนสหภาพนายความ ตัวแทนภาคประชาชน ฯลฯ โดยจะเปิดเผยรายชื่อคณะกรรมการ เพื่อความโปร่งใส และป้องกันผู้ผลประโยชน์ทับซ้อน คณะกรรมการชุดนี้จะทำหน้าที่พิจารณาการทำวิจัยสเต็มเซลล์ และการรักษา โดยก่อนจะทำการวิจัยและรักษาด้วยการฉีดสเต็มเซลล์เข้าร่างกายผู้ป่วย นอกจากจะต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของสถานพยาบาลนั้นๆ แล้ว ยังต้องส่งเรื่องมาให้คณะกรรมการกลางระดับชาตินี้ก่อนด้วย

หากไม่ดำเนินการตาม จะมีบทลงโทษด้านจริยธรรม ถึงขั้นถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรมของแพทย์ที่ดำเนินการ โดยในเบื้องต้นอาจมีการตักเตือนก่อน

(3) **ขึ้นทะเบียนผู้ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับสเต็มเซลล์ หรือ ผู้ที่ใช้สเต็มเซลล์ในการรักษาโรค** ภายใน 60 วัน หลังจากกฎหมายมีผลบังคับใช้ เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดบุคคลอื่นใดที่ไม่มีความสามารถ ไม่ผ่านการศึกษาด้านการปฏิบัติ แอบอ้างนำวิธีการรักษาด้วยสเต็มเซลล์ไปใช้ เพราะอาจเกิดอันตรายกับประชาชนได้

ข้อบังคับฯ “เกาถูกที่คัน” ระหว่าง “จริยธรรมและความก้าวหน้า” หรือไม่?

กฎเหล็กคุมสเต็มเซลล์ฉบับนี้จะได้มาง่ายๆ กว่า จะผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการแพทยสภาชุดใหญ่ และเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรับทราบ ก็ใช้เวลาถกเถียงกันหลายรอบ โดยภาพรวมแล้วแทบทุกฝ่ายเห็นด้วยกับการมีกฎเกณฑ์ออกมาจัดระเบียบให้การใช้สเต็มเซลล์ในประเทศไทย ให้เป็นไปอย่างถูกต้องทั้งตามหลักวิชาการและหลักจริยธรรม

แต่ความล่าช้าที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนหนึ่งเพราะมีผู้คัดค้านค่อนข้างมากในประเด็นการขัดขวางความก้าวหน้าของงานวิจัยสเต็มเซลล์ โดยเฉพาะบรรดานักวิจัยที่เห็นว่าเป็นการแก้ปัญหาแบบ “เกาไม่ถูกที่คัน” เพราะปัญหาของไถยนั้นเกิดจากการใช้สเต็มเซลล์รักษาแบบผิดวิธี แต่แพทยสภากลับไปคุมงานวิจัยสเต็มเซลล์ในมนุษย์ทั้งประเทศซึ่งเป็นคนละเรื่องอีกทั้งยังมีประเด็นที่นักวิจัยวิตกกังวลมากเพราะไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน คือ บทลงโทษผู้ฝ่าฝืนที่รุนแรงถึงขั้นพักหรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรม

นักวิจัยบางคนถึงขั้นถอดใจ ดังที่ รศ.ดร.พิศมัย เหล่าภัทรเกษม จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น กล่าวว่าอาจจะยุติการวิจัยเพราะข้อกำหนดให้ต้องผ่านการพิจารณาอนุญาตจากคณะกรรมการหลายชุด จะทำให้งานวิจัยไม่ก้าวหน้าขึ้นตอนการพิจารณาจะล่าช้าจนตามต่างประเทศไม่ทัน ส่วนอีกรายหนึ่งกล่าวในเชิงประชดประชันว่าอาจหาทางออกด้วยการนำงานวิจัยไปทำต่อในประเทศอื่น เช่น ลาว กัมพูชา ลิงคโปร์ ที่เปิดกว้างและสนับสนุนการวิจัยมากกว่าประเทศไทย¹²

อีกภาคส่วนหนึ่งที่อาจถึงขั้นถอดใจด้วยเช่นกันก็คือบรรดาบริษัทหรือผู้ประกอบการธุรกิจเอกชนเกี่ยวกับสเต็มเซลล์ โดยหวังใจว่าข้อบังคับของแพทยสภาอาจส่งผลให้ธุรกิจเทคโนโลยีชีวภาพต้องแบกรับความเสี่ยงของการลงทุนมากขึ้น ทางด้านโรงพยาบาลเอกชนที่มีรายได้จำนวนมากจากการรักษาด้วยสเต็มเซลล์นั้น จะได้รับผลกระทบจาก

กฎเหล็กของแพทยสภาอย่างแน่นอน ตามที่ ศาสตราจารย์แสวง บุญเฉลิมวิภาส ผู้อำนวยการศูนย์กฎหมายสุขภาพและจริยศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หนึ่งในคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล กล่าวว่า

“สถานพยาบาลเอกชนไม่มีสิทธิในการวิจัยเรื่องใดๆ ในมนุษย์ทั้งสิ้น เนื่องจากมีหน้าที่ด้านการรักษา ไม่มีหน้าที่ด้านวิชาการ ที่สำคัญยังไม่มีกฎหมายรองรับ แต่กลับมีความพยายามวิจัยและเก็บเงินค่ารักษาพยาบาลระหว่างการทำวิจัย โดยเฉพาะเรื่องสเต็มเซลล์ที่จะนำมารักษาโรคอื่นๆ ที่ไม่ใช่โรคทางโลหิตวิทยา”¹³

บทสรุปจากนายแพทย์สมศักดิ์ โล่ห์เลขา นายกแพทยสภา ที่อยู่ในฐานะ “เจ้าภาพ” การออกข้อบังคับฉบับนี้ก็คือ ไม่มีเจตนาหรือความต้องการขัดขวางการวิจัย แต่ต้องการส่งเสริมงานวิจัยที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน ถูกหลักเกณฑ์ และเป็นที่ยอมรับ โดยหลังจากที่ข้อบังคับประกาศไปแล้วเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2553 ได้กำหนดระยะเวลาให้นักวิจัยที่ทำงานด้านนี้ส่งรายงานมายังแพทยสภาภายใน 120 วัน ซึ่งรวมถึงการทำวิจัยที่ดำเนินการไปแล้ว เพื่อนำมาประกอบเป็นข้อมูลเท่านั้น โดยข้อบังคับนี้จะยังไม่ส่งผลย้อนหลัง ทั้งนี้หากพ้น 120 วันไปแล้ว หากยังมีสถานพยาบาลใดที่เปิดทำการวิจัยสเต็มเซลล์ในโรคต่างๆ โดยที่ยังไม่มีการส่งงานวิจัยมาอนุมัติ จะถูกดำเนินการ เนื่องจากเป็นการกระทำผิดจริยธรรมแพทย์ โดยจะถูกฟ้อง ดำเนินคดี สั่งพักหรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรม¹⁴

และเมื่อบังคับใช้แล้ว ก็จะเป็นการพิสูจน์กันว่าจะเป็นกฎเหล็กที่ “เกาไม่ถูกที่คัน” ตามที่มีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ก่อนหน้านี้หรือไม่ โดยเฉพาะจะสกัดกั้น ขยับยั้งการใช้สเต็มเซลล์แบบผิดๆ ได้จริงหรือไม่ หรืออาจต้องมีการปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้ “เกาที่คันได้ถูก” ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน อาทิ การมี “ระบบควบคุมการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์”¹⁵ ที่รับผิดชอบโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา หรือข้อเสนอให้นำแนวทางการควบคุมการรักษาด้วยสเต็มเซลล์ ตามบทบัญญัติสเต็มเซลล์ของสมาคมนานาชาติและขององค์การอาหารและยาของสหรัฐอเมริกา มาเป็นแนวทางกำหนดข้อบังคับการใช้สเต็มเซลล์ของประเทศไทย เพื่อให้ได้มาตรฐานสากล¹⁶

ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่าง “จริยธรรมและความก้าวหน้า” ที่ล้วนแต่มีความหมายและความสำคัญต่อทั้งประเทศชาติและประชาชน